

۹۴

■ دوره دوازدهم

■ بهار ۱۳۹۲، شماره ۴۵

فصلنامه

علوم روانشناختی

The Quarterly Journal of

PSYCHOLOGICAL SCIENCE

تحویلی . بالینی . پرورشی . اجتماعی

نشریه << علمی - پژوهشی >> علوم روانشناختی

ISS 1735-7462

بررسی رابطه بین وانمودگرایی و مکانیزم‌های دفاعی با خودپنداشت

دکتر رضا پورحسین*

بفراو علیزاده**

دکتر محمدعلی بشارت***

دکتر کاظم رسولزاده طباطبایی****

چکیده

وانمودگرایی به عنوان یک سندرم انگیزشی بر سر راه افرادی که موفقیت کسب می کنند به همراه مکانیزم‌های دفاعی با خودپنداشت تحت بررسی قرار گرفت. هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه بین وانمودگرایی و مکانیزم‌های دفاعی با خودپنداشت در دانشجویان ارشد غیرپزشکی دختر و پسر دانشگاه تهران بود. بدین منظور ۴۰۰ دانشجو (۲۱۸ پسر و ۱۸۲ دختر) از رشته‌های مختلف تحصیلی در چهار گروه علوم انسانی، علوم پایه، فنی و هنر بصورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های وانمودگرایی کلانس (۱۹۷۸)، پرسشنامه سبک‌های دفاعی اندروز، سینگ و بوند و مقیاس خودپنداشت ۱۰ آیتی پورحسین پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها از شاخص‌ها و روش‌های آماری شامل تحلیل واریانس دومتغیره، همبستگی

* دانشیار روانشناسی دانشگاه تهران

** کارشناس ارشد روانشناسی دانشگاه تهران

*** استاد روانشناسی دانشگاه تهران

**** دانشیار روانشناسی دانشگاه تربیت مدرس

دریافت: ۹۱/۷/۲۶

پذیرش نهایی: ۹۱/۱۱/۷

مقدمه

همه افراد در هر سن و در هر حیطه‌ای بدنبال موفقیت و احساس کارا بودن هستند و درک این احساس در افزایش سلامت روانی و حرمت خود بسیار مؤثر می‌باشد. اما با این حال افراد زیادی هستند که ترس از موفقیت و اجتناب از شکست دارند، این افراد با رسیدن به موفقیت و کسب آن احساس ناخوشایندی را تجربه می‌کنند آنها معتقدند که این موفقیت از آن آنها نیست، آنها متظاهر هستند و توانسته‌اند که دیگران را به خوبی فریب دهند که باورکنند آنها افراد موفق هستند. سندرم وانمودگرایی نخستین بار توسط کلانس^۱ و ایمز^۲ (۱۹۷۸) کشف شد. کلانس و ایمز در کلینیک‌های درمانی با مراجعانی روبه‌رو شدند که علی‌رغم رسیدن به سطوح عالی تحصیلی، شغلی و علمی و کسب موفقیت‌های متعدد احساس ناخوشایندی نسبت به این موفقیت‌ها نداشتند. کلانس و ایمز (۱۹۷۸) براساس تجربیات بالینی و یافته‌های تحقیقی خود، این مشکلات خاص انگیزشی و هیجانی در کسب موفقیت را نشانگان وانمودگرایی نامیدند (دویک، ۱۹۸۶؛ نیکولز، ۱۹۸۴). وانمودگرایان معتقدند که عوامل بیرونی در موفقیت‌های آنها نقش داشته، عواملی از جمله کار سخت، دیگران، شانس، جذابیت، افسون یا عشوه‌گری (کلانس و ایمز، ۱۹۷۸). وانمودگرایان در درونی کردن شواهد منفی^۳ از توانایی‌هایشان مهارت خاصی دارند و همچنین در بی‌اعتبار کردن تأییدات و بازخوردهای مثبتی که از دیگران دریافت می‌کنند (کلانس و اوتول، ۱۹۸۸). وانمودگراها اغلب می‌ترسند که دیگران بالاخره کشف

- Mattews, G., & Clance, P. R. (1985). Treatment of the imposter phenomenon in psychotherapy clients. *Psychotherapy in private practice*, 3, 71-81.
- Ross, S., Stewar, J., Mugge, M., & Fultz, B. (2001). The imposter phenomenon, achievement disposition and the five factor model. *Personality and individual Differences*, 31, 1347-1355.
- Ross, S., krukowski, R. (2003). The imposter phenomenon and maladaptive personality: type and trait characteristics. *Personality and individual Differences*, 34, 477-484.
- Thompson, T., Davis, H., Davidson, J. (1998). Attributional and affective responses of impostors to academic success and failure outcomes. *Personality and individual Differences*, 25, 381-396.
- Thompson, T., Foreman, P., & Martin, F. (2000). Imposter fears and perfectionistic concern over mistakes. *Personality and Individual differences*, 29, 629-647.
- Vaillant, G.E. (1992). The historical origins of freud's concept of the mechanisms of defense. In G.E. vaillant (ED) mechanisms of defense : A guide for clinicians and research (pp. 3-28). Washington, DC: American psychiatric press.
- Want, J., Kleitman, S. (2006). Imposter phenomenon and self-handicapping: links with parenting styles and self-confidence. *Personality and individual Differences*, 40, 961-971.

منابع و مآخذ خارجی:

- Andrews, G., Singh, M., & Bond, M. (1993). The Defense Style Questionnaire. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 246-256.
- Bernard, N., Dollinger, S., & Ramaniha, N. (2002). Applying the Big five personality factors to the impostor phenomenon. *Journal of personality assessment*, 78(2), 321-332.
- Chae, J., Piedmont, R., Estadt, B., & Wicks, R. (1995). Personological evaluation of clances impostor phenomenon scale in a korean sample. *Journal of personality assessment*, 65, 468-485.
- Clance, P., & Imes, S. (1978). The imposter phenomenon in high achieving women: dynamics and therapeutic intervention. *Psychotherapy theory, research and practice*, volume 15, 3, 1-7.
- Clance, P.R., & o'Toole, M.A. (1988). The imposter phenomenon: An internal barrier to empowerment and achievement. *Woman and therapy*, G, 51-64.
- Cowman, SH., & Ferrari, J. (2002). Am I for real? Predicting impostor tendencies from self-handicapping and affective components. *Social behavior and personality*, 30(2), 119-126.
- Cramer, PH. (2007). Defense mechanisms predict differential life span change in self-control and self-acceptance. *Journal of research in personality*, 41, 841-855.
- Cramer, PH. (2009). The development of defense mechanisms from pre-adolescence to early adulthood: Do IQ and social class matter? A longitudinal study. *Journal of research in personality*, 43, 464-471.
- Ferrari, J., Thompson, T. (2006). Imposter fears : links with self-presentational concerns and self-handicapping behaviors. *Personality and individual Differences*, 40, 341-352.
- Harvey, J.C., & Katz, C. (1958). *If I'm so successful, why do I feel like fake?* New York: Random house.
- Hayes, K.M., & Davis, S.F. (1993): Interpersonal flexibility type A individuals, and the imposter phenomenon. *Bulletin of the psychonomic society*, 31, 323-325.
- Holmes, S., Kertay, L., Adamson, L., Holand, C., & clance, P. (1993). Measuring the impostor phenomenon : A comparison of clances IP scale and Harveys IP scale. *Journal of personality assessment*, 60, 48-59.
- Kolligian, J., & Sternberg, R. (1991). Perceived fraud alence in young adults: is there an impostor syndrome?. *Journal of personality assessment*, 56(2), 308-326.